

UPPSALA
UNIVERSITET

Lösenordshantering

Rutiner för informationssäkerhet

Fastställd av Säkerhetschef
Reviderad

2013-11-06
2018-09-04

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Ansvar	3
2.1	Efterlevnad	3
2.2	Uppdatering av rutinerna	3
3	Definitioner	3
4	Omfattning	4
4.1	För användare	4
	Allmänt om lösenord	4
	Bra lösenord (lösenordssammansättning)	4
4.2	För systemförvaltare	5
	Allmänt om IT-system	5
	Lösenordskvalitet	5
	Lösenordskontroll	5
	Lösenordsskydd	6
4.3	Lösenordshanterare	7
4.4	Undantag	7

1 Inledning

Detta dokument anger Uppsala universitets rutiner för kvalitet på, och hantering av, lösenord i enlighet med den svenska akademiska identitetsfederationen SWAMIDs tillitsprofil och lösenordspolicy¹.

Rutinerna har som syfte att stödja hanteringen av lösenord på universitetet, både personliga och systemhanterade, för att så långt som möjlig skydda universitetets lösenordsskyddade IT-system från obehöriga användare.

Rutinerna gäller för alla IT-tjänster och –system vid universitetet och omfattar både lösenordskvalitet och lösenordsskydd. De baseras på baseras på universitetets rutiner för informationssäkerhet (UFV 2017/93) och rutiner för riskhantering (UFV 2018/211).

2 Ansvar

2.1 Efterlevnad

Ansvar för efterlevnad av dessa rutiner fördelar sig enligt följande:

Prefekt/motsvarande vid sin institution, avdelning eller motsvarande.

Systemägare, e-områdesansvarig/motsvarande för att följa rutinerna i utvecklings- och förvaltningsarbete samt driftuppdrag. Ansvar för efterlevnad gäller även då annan intern eller extern part anlitas för uppdraget. Utförande parts ansvar ska i förekommande fall regleras i ett s.k. servicenivåavtal.

Säkerhetschef för planering, samordning och uppföljning samt kontroll av efterlevnad.

Verksamma vid universitetet för att följa rutinerna.

2.2 Uppdatering av rutinerna

Säkerhetschefen ansvarar för att rutinerna kontinuerligt uppdateras och att underliggande stöddokument fastställs.

3 Definitioner

*Gemensam webbinloggning*² är en lösning för webbaserad inloggning som bland annat möjliggör så kallad Web Initial Sign-On, d.v.s. en enda inloggning till många olika webbtjänster. Det höjer även säkerheten genom att lösenordet endast anges till den tjänsten. Webbtjänster anslutna till gemensam webbinloggning har inte tillgång till lösenord utan enbart till definierade personuppgifter.

---

¹ <https://wiki.sunet.se/display/SWAMID/SWAMID+Identity+Assurance>, 2018-08-01

² <https://weblogin.uu.se/>, 2018-08-01

Multifaktoraautenticering eller flerkorsautenticering – är en metod för att bekräfta en användares identitet med två eller flera olika faktorer, vilket ger en högre säkerhet än enbart ett lösenord. Faktorerna består av något man har (kort, dosa, mobiltelefon (Mobilt BankID)), något man vet (lösenord, PINkod) och något man är (biometri, t.ex. fingeravtryck). Tvåfaktorsautenticering (2FA) kallas det fall där enbart två faktorer används.

4 Omfattning

4.1 För användare

Allmänt om lösenord

Alla användare har ett huvudlösenord (Lösenord A) som används för inloggning bland annat till universitetets nätverkstjänster och gemensamma tjänster som Primula, Medarbetarportalen m.fl. För vissa tjänster, till exempel Eduroam, har varje användare ytterligare ett lösenord (Lösenord B). Utöver dessa två kan verksamhets- och/eller systemspecifika lösenord finnas.

Du ansvarar själv för att

- dina lösenord uppfyller hantering och kvalitet enligt rutinerna,
- dina lösenord förvaras på ett säkert sätt och inte sprids till någon annan, varken via e-post, telefon eller på annat sätt,
- omedelbart meddela universitetets servicedesk (servicedesk@uu.se, tel. 4440) om lösenord kommit eller kan ha kommit på avvägar.

Bra lösenord (lösenordssammansättning)

Ett lösenord ska, för att ha bra kvalitet, bestå av minst 10 tecken – varav minst en versal, minst en gemen, och antingen minst ett specialtecken eller en siffra.

Rekommenderade tecken:

- versaler (A-Z), gemener (a-z),
- siffror (0-9),
- följande specialtecken: ~ ! @ # \$ % ^ & ( ) _ + - * / = { } [ ] | \ ; : ? < > ” samt
- mellanslag, komma eller punkt.

Använd inte:

- enbart sifferkombinationer (t.ex. är 123456 ett av världens vanligaste lösenord)
- egennamn,
- årtider,
- bilmärken

Notera att ett bra lösenord som byts sällan är säkrare än att byta mellan dåliga lösenord ofta.

Har du många olika lösenord kan en lösenordshanterare (se nedan) vara en god hjälp.

4.2 För systemförvaltare

Allmänt om IT-system

För IT-system gäller att

- Alla system ska vara kopplade till universitetets gemensamma webbinloggning om inte särskilda skäl föreligger. Skälen ska finnas dokumenterade. System kopplade till universitetets webbinloggning har systemstöd för efterlevnad av rutinerna
- För system som har egen lösenordshantering ansvarar systemägaren för efterlevnad
- För outsourcing eller molntjänster ska krav på lösenordshantering finnas med i anskaffningsförfarandet och regleras i avtal.
- Multifaktorautenticering ska användas för åtkomst till IT-system eller tjänster som enligt rutinerna för informationsklassning innehåller konfidentiell information. De system som idag inte har stöd för detta bör uppgraderas när så är möjligt, och avvikelser från detta dokumenteras, t.ex. i förvaltningsplan eller liknande.

Lösenordskvalitet

Ett lösenord med bra kvalitet är tillräckligt långt och komplext sammansatt för att minska risken för att en inkräktare kan gissa sig till det.

Längd och komplexitet på lösenordet formar tillsammans den s.k. entropin för lösenordet. Ju högre entropi ett lösenord har, desto svårare är det att gissa eller testa sig fram till. För mer information, se *NIST SP 800-63*³

Lösenordskontroll

I universitetets gemensamma inloggningstjänst finns teknikstöd för att säkerställa god lösenordskvalitet. Vid lösenordsbyte kontrolleras lösenord så att de

- är sammansatta enligt ovan
- inte återfinns i kataloger över lösenord av dålig kvalitet (sifferkombinationer, egennamn, årstider, bilmärken etc)
- inte är detsamma som, eller för lika, det närmast föregående lösenordet

När användaren skriver in sitt förslag till nytt lösenord visas kvaliteten på lösenordet enligt en färgskala;

---

³ <https://www.nist.gov/itl/tig/projects/special-publication-800-63>, 2018-08-01

- Rött – uppfyller inte universitetets minimikrav
- Gult – uppfyller minimikraven
- Grönt – överträffar minimikraven.

Lösenord går inte att spara innan minimikraven uppfylls.

Lösenordsskydd

Säker lösenordshantering innebär, förutom att varje användare ansvarar för att hålla sina lösenord hemliga, att inloggningstjänsten skyddar lösenord från oönskad åtkomst och användning.

Datalagring och transport av lösenord

För att reducera risken för obehörig åtkomst till lösenord gäller följande för lagring och transport av lösenord:

- Lösenord ska alltid lagras och transporteras i krypterad form. Detta gäller även backup-media
- Lösenord ska aldrig presenteras i läsbar form
- Lösenord ska aldrig kommuniceras via e-post, telefon eller motsvarande.
- IT-personal med teknisk åtkomst till datorer och datamedia där lösenord lagras ska underteckna särskilda ansvarsförbindelser. En aktuell, uppdaterad lista över medarbetare med dessa privilegierade behörigheter ska finnas vid den organisatoriska enhet som sköter driften av systemet, t.ex. IT-avdelningen.

Skydd mot nätbaserade gissningsattacker

För att minska risken för automatiserade gissningsattacker ska inloggningen vara skyddad genom begränsningar som förhindrar någon att göra många upprepade inloggningsförsök (lösenordsgissningar) på kort tid, så kallad *rate limiting*.

Som exempel har universitetets gemensamma inloggningstjänst – Gemensam webbinloggning (Lösenord A) – skyddet utformat så att inom 60 minuter får max. 10 försök göras, sedan låses kontot automatiskt under 5 minuter.

Lösenordsbyte

För att ytterligare minska risken att någon kan avslöja ett lösenord till något av universitetets IT- och informationssystem behöver lösenord bytas ibland.

I universitetets gemensamma inloggningstjänst gäller för lösenordsbyte att:

- Tvingande lösenordsbyte senast inom 24 månader för anställda, övrigt verksamma och funktionskonton
- Tvingande lösenordsbyte senast inom 5 år för studenter.

4.3 Lösenordshanterare

En lösenordshanterare – en programvara eller tjänst som genererar och lagrar lösenord för olika andra tjänster – är ett hjälpmedel för att få en säkrare lösenordsmiljö. Det finns en mängd olika varianter av lösenordshanterare på marknaden. Både betalprogram, gratisprogram och appar, som alla fungerar på olika sätt.

Skyddsbehovet för resursen som omfattas av lösenordet bör vara det som avgör vilken modell som passar bäst.

Lösenordshanterare är extra viktigt för användargrupper med höga behörigheter i många system, som IT-drifttekniker.

För råd och stöd, kontakta Säkerhetsavdelningen.

4.4 Undantag

Om det i enskilda system finns särskilda skäl att inte följa ovanstående rutiner för lösenordskvalitet och/eller lösenordsskydd kan undantag godkännas av e-områdesansvarig/systemägare.

Undantag ska dokumenteras i systemets förvaltningsspecifikation eller motsvarande dokument. Dessutom måste särskild hänsyn tas vid åtkomst av data hämtad från andra system.